

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІЧНИЙ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ

Міжнародні розрахунки і валютні операції
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки магістрів
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

Укладач:

Кущик Анатолій Петрович, к.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри фінансів, банківської
справи та страхування
Протокол № 1 від "28" серпня 2017 р.
Завідувач кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

А.П. Кущик

Ухвалено науково-методичною радою
економічного факультету

Протокол № 2 від "30" серпня 2017 р.
Голова науково-методичної ради
економічного факультету

І.І. Колобердянко

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Дисципліна вільного вибору студента	
		Цикл професійної підготовки	
Змістовних модулів - 2	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки:	
		2 -й	-й
Загальна кількість годин - 108	Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»	Лекції	
			6 год.
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: -	рівень вищої освіти: магістерський	Практичні	
			6 год.
		Самостійна робота	
			96 год.
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні розрахункові і валютні операції» є: сформувати знання про міжнародні валютні та розрахункові операції і чинники, що їх зумовлюють, опанувати особливості фінансових і валютних ризиків, оволодіти методами й прийомами проведення основних банківських розрахунків у міжнародній сфері, їхнього оцінювання і оптимізації при прийнятті управлінських рішень.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Міжнародні розрахункові і валютні операції» є:

- організації міжнародних розрахункових та валютних операцій
- проведення валютних операцій в національній та світовій банківських системах
- засвоєння основних банківських розрахункових і платіжних систем
- визначення потенційних та існуючих ризиків у діяльності комерційного банку в сучасних умовах господарювання;

- опис та характеристика ризиків, які існують у кредитно-розрахунковій та валютній діяльності;
- оцінювання рівня економічного ризику з використанням методів оцінки ризику;
- розроблення шляхів мінімізації впливу ризику на господарський механізм комерційного банку.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- сутність та сучасні особливості світової економіки
- основні розрахункові та валютні операції й їх організацію
- фінансові механізми управління валютним та кредитним ризиком (у тому числі страхування, самострахування і хеджування),
- процедури прийняття управлінських рішень щодо валютних ризиків,
- організацію електронних платежів т. ін.

повинен вміти:

- орієнтуватися у сучасних процесах світової економіки
- застосовувати відповідні валютні, кредитні та розрахункові операції
- застосовувати сучасні теорії управління ризиком:
- виявляти, аналізувати, і оцінювати банківський ризик,
- використовувати відповідні системи платежів
- використовувати методи передачі ризику,
- розробляти заходи попередження кредитно-розрахункових та валютних ризиків,
- застосовувати процедури прийняття управлінських рішень щодо фінансових ризиків
- виявляти фінансові резерви підвищення конкурентоспроможності підприємства на світовому ринку

Міждисциплінарні зв'язки.

Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає прослухавши перелік навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як:

1. «Гроші і кредит» (у процесі вивчення якої студенти отримують спеціальні знання в галузі використання основних законодавчих та нормативних актів, які регламентують порядок для вирішення завдань, з питань аналізу та оцінки грошової системи суспільства, діяльності фінансово-кредитних установ небанківського типу, ефективності роботи банків, роботи фінансово-кредитних установ небанківського типу, процесу надання кредитів підприємствам);

2. «Банківські операції» (у процесі вивчення якої студенти отримують спеціальні знання з питань здійснення банківських операцій, пов'язаних з розрахунково-касовим, кредитним та іншими видами обслуговування клієнтів банку, надання банківських послуг, аналізу стану ліквідності та платоспроможності банку);

3. «Мікроекономіка» (у процесі вивчення якої студенти отримують спеціальні знання щодо механізмів встановлення та відновлення рівноваги мікросистем та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання);

4. «Економіка підприємств» (у процесі вивчення якої студенти отримують спеціальні знання щодо аналізу результатів господарської діяльності підприємства, вміння формувати шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства, розробляти стратегії розвитку діяльності підприємства, оцінювати ефективність діяльності підприємства, здійснювати поточне планування та оперативне управління реалізацією запропонованих заходів) та ін.

У свою чергу знання з даної дисципліни забезпечують основу для вивчення таких навчальних дисциплін, як:

1. «Фінансове управління та планування підприємства» (за рахунок формування теоретичних і практичних знань стосовно вивчення методів фінансового планування, особливостей

						інд.з авд. (при наявн ості)						інд.зав д. (при наявн сті)
1	2	3	4	5	6		7	8	9	10	11	
Змістовий модуль 1. Формування світової валютної системи												
Тема 1. Валюта, валютні системи, валютні курси.							14	1	1		12	
Тема 2. Еволюція світової та вітчизняної валютних систем							12	-	-		12	
Тема 3. Платіжний баланс							14	1	1		12	
Тема 4. Міжнародні і регіональні валютно- кредитні та фінансові організації							14	1	1		12	
Разом за змістовим модулем 1							54	3	3		48	
Змістовий модуль 2. Організація міжнародних розрахункових операцій												
Тема 5. Регулювання міжнародних валютних відносин, Валютна політика							14	1	1		12	
Тема 6. Валютні ринки							14	1	1		12	
Тема 7. Конверсійні валютні операції							14	1	1		12	

Тема 8. Особливості правового регулювання валютних операцій							12		-		12	
Разом за змістовим модулем 2							54	3	3		48	
Усього годин							108	6	6		96	

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Валюта, валютні системи, валютні курси	1
2	Еволюція світової та вітчизняної валютних систем	-
3	Платіжний баланс	1
4	Міжнародні і регіональні валютно-кредитні та фінансові організації	1
5	Регулювання міжнародних валютних відносин, Валютна політика	1
6	Валютні ринки	1
7	Конверсійні валютні операції	1
8	Особливості правового регулювання валютних операцій	-
Разом		6

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Валюта, валютні системи, валютні курси	1
2	Еволюція світової та вітчизняної валютних систем	-
3	Платіжний баланс	1

4	Міжнародні і регіональні валютно-кредитні та фінансові організації	1
5	Регулювання міжнародних валютних відносин. Валютна політика	1
6	Валютні ринки	1
7	Конверсійні валютні операції	1
8	Особливості правового регулювання валютних операцій	-
Разом		6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Валют, валютні системи, валютні курси 1.1. Поняття валюти, види валют, валютні системи 1.2. Курси валют, теорії валютних курсів	14
2	Еволюція світової та вітчизняної валютних систем 2.1. Становлення світової валютної системи 2.2. Передумови та етапи становлення валютної системи України	12
3	Платіжний баланс 3.1 Поняття платіжного балансу 3.2. Класифікація статей платіжного балансу, вимірювання сальдо платіжного балансу 3.3. Фактори, які впливають на платіжний баланс 3.4. Методи регулювання платіжного балансу	14
4	Міжнародні і регіональні валютно-кредитні та фінансові організації 4.1 Міжнародний валютний фонд (МВФ) 4.2. Всесвітній банк, Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) 4.3. Регіональні банки розвитку	14
5	Регулювання міжнародних валютних відносин, Валютна політика 5.1. Ринкове і державне регулювання валютних відносин. Валютна політика 5.2. Форми валютної політики 5.3. Валютні обмеження 5.4. Валютні кліринги	14
6	Валютні ринки 6.1. Поняття та види валютних ринків, їх особливості та функції	14

	6.2. Структура валютного ринку, ринок євровалют 6.3. Валютний ринок України 6.4. Інструменти валютного ринку	
7	Конверсійні валютні операції 7.1. Угоди з негайною поставкою 7.2. Термінові угоди (форвардні, ф'ючерсні, опціонні) 7.3. Угоди типу "своп"	14
8	Особливості правового регулювання валютних операцій 8.1. Суть, особливості та механізм правового регулювання валютних відносин 8.2. Операції з іноземною валютою, які дозволені чинним законодавством України 8.3. Санкції за порушення валютного законодавства	12
Разом		96

8. Види контролю і система накопичення балів

Система накопичення балів – проста сум балів, які отримано студентом за семестр..

Розподіл балів, які отримують студенти за темами кожної поточної атестації, наведено в таблиці.

Назва теми	Кількість балів
Змістовий модуль 1	
Практичне заняття 1.	6
Практичне заняття 2.	6
Практичне заняття 3.	6
Практичне заняття 4.	6
Поточна атестація №1 (тестування в системі moodle)	6
Загальна кількість балів	30
Змістовий модуль 2	
Практичне заняття 5.	6
Практичне заняття 6.	6
Практичне заняття 7.	6
Практичне заняття 8.	6
Поточна атестація №2 (тестування в системі moodle)	6

Загальна кількість балів	30
Всього за поточний контроль знань	60
Екзаменаційна робота	40
Разом	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

Практичне заняття складається з двох частин. **Перша частина занять** – індивідуальне опитування, включає різні форми виявлення ступеня засвоєння теоретичного матеріалу (3 бали). **Друга частина** відводиться на розв'язання вправ і практичних задач (3 бали).

Система накопичення балів за тестування з кожної теми – проста сума, тобто сумуючи всі бали, які отримано студентом за вірну відповідь з кожного завдання тесту, що розв'язується, отримуємо його підсумкову оцінку.

У разі індивідуального опитування (захисту доповідей) бали нараховуються за такою схемою:

- 3 бали – відповідь або завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал для внесення власних аргументованих суджень у практичній педагогічній діяльності.

Студент має системні, дієві здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів доказу своєї думки, вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ; уміє ставити та розв'язувати проблеми.

- 2,9-2,0 бали – відповідь і завдання – повні з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Студент вільно володіє вивченим матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову та методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; виконує дослідницькі завдання, але потребує консультації викладача.

- 1,9-1,0 бал – відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Здатен на реакцію відповіді іншого студента, опрацювати матеріал самостійно, вміє підготувати реферат і захистити його найважливіші положення.

- 0,9-0,6 бали – відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання за консультацією викладача. Студент володіє матеріалом на початковому рівні (значну частину матеріалу засвоює на репродуктивному рівні). З допомогою викладача здатен відтворювати логіку наукових положень; має фрагментарні навички в роботі з підручником, науковими джерелами; має стійкі навички роботи з конспектом, може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу. Може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена.

- 0,5-0,2 бали – відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє навчальним, матеріалом, виявляє здатність елементарно викласти думку.

Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані вміння та навички

- 0,1 бал – відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Теоретичний зміст курсу засвоєно частково, необхідні практичні вміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

За розв'язання вправ і практичних задач бали нараховуються за такою схемою:

- 3 бали – студент правильно з поясненнями вирішив задачу;
- 2,9-2,5 бали – студент вирішив задачу вірно, але з незначними помилками;
- 2,4-2,0 бали – студент частково розв'язав задачу і правильно вписав формули за якими вирішується задача;
- 1,9-1,1 бали – студент правильно вписав формули і зробив спробу вирішення задачі;
- 1,0-0,1 – студент тільки правильно вписав формули;
- 0 – студент не зміг розв'язати задачу.

Якщо студент не набрав на практичних заняттях допуск до екзамену, то він має право добирати бали на консультації.

В межах кожного змістового модуля студенти також проходять тестування в системі moodle, що дозволяє додатково перевірити їх теоретичні знання. Поточна атестація №1 та №2 складається з теоретичної та практичної частин і проводиться у формі тестування в системі moodle. Теоретична частина складається з 10 тестових завдань. Тестове завдання містить 3 відповіді, одна з яких є вірною. За правильну відповідь на одне запитання студент отримує 0,3 бали, таким чином, відповівши вірно на всі запитання студент може отримати 3 бали.

Практична частина складається із 3 задач і максимальна оцінка за розв'язання всіх задач становить 3 бали, тобто за правильне розв'язання однієї задачі студент отримує 1 бал.

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за результатами поточної атестації – 6 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання екзаменаційної роботи, складає 40 балів. Екзаменаційна робота містить два теоретичних питання, кожне з яких оцінюється в 7 балів, 2 задачі, кожна з яких оцінюється в 8 балів та 20 тестових завдань, які оцінюються в 10 балів.

Результат виконання студентом кожного теоретичного завдання оцінюється за такою шкалою:

- **максимальна оцінка 7 балів:** високий рівень знань і навичок: відповідь повна, логічна з елементами самостійності; вдало використовується вивчений матеріал при наведенні прикладів; відповідь підкріплюється посиланнями на додаткову літературу.
- **6 балів:** досить високий рівень знань і навичок: відповідь логічна, містить деякі неточності при формулюванні узагальнень, наведенні прикладів; наявні труднощі при формулюванні узагальнюючих висновків, слабе знання додаткової літератури.
- **5-4 бали:** наявність знань лише основної літератури, студент відповідає по суті на питання і в загальній формі розбирається в матеріалі, але відповідь неповна і містить неточності, порушується послідовність викладання матеріалу, виникають труднощі, застосовуючи знання при наведенні прикладів.

– **3 бали:** неповні знання студента основної літератури; студент лише в загальній формі розбирається в матеріалі, відповідь неповна і неглибока; недосить правильні формулювання, порушується послідовність викладення матеріалу, виникають труднощі при наведенні прикладів.

– **2-1 бал:** студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при формулюванні та висвітленні понять, на додаткові питання відповідає не по суті, робить велику кількість помилок при відповіді.

– **0 балів:** студент не розкрив поставлені питання, не засвоїв матеріал в обсязі, достатньому для подальшого навчання.

Результат розв'язання студентом 1 задачі оцінюється за наступною шкалою:

- 8-7,5 – студент правильно розв'язав задачу;
- 7,4-7,0 – студент розв'язав задачу з помилками;
- 6,9-6,0 – студент частково розв'язав задачу;
- 5,9-4,5 – студент правильно вписав формули за якими розв'язується задача та зробив спробу її розв'язання;
- 4,4-3,0 – студент правильно вписав формулу за якою розв'язується задача
- 2,9-1,0 – студент зробив спробу розв'язання задачі;
- 0,9-0 - студент не розв'язав задачу.

Результат виконання студентом 20 тестових завдань оцінюється наступним чином: за кожен вірну відповідь зараховується 0,5 бала.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. *Боринець С. Я.* Міжнародні валютно-фінансові відносини // Підручник. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2012. — 143 с.
2. *Борисов С. М.* Мировая валютная ситуация в зеркале статистики. Деньги и кредит. — 2012. — № 5.
3. *Бровков С., Руденко Л. В.* Валютно-фінансові механізми в міжнародному бізнесі: світовий досвід та українська практика. — К.: ТОВ «Агентство «Україна»», 2010. — 380 с.
4. *Гальчинський А. С.* Сучасна валютна система. Міжнародний валютний фонд у системі валютного регулювання. — К., 2010.
5. *Гарантии и аккредитивы в современной банковской практике/ Под ред. А. Д. Голубовича.* — М., 2007.
6. Міжнародні валютно-кредитні відносини: Підручник / А. С. Філіпенко, В. І. Мазуренко, В. Д. Сікора та ін. — К.: Либідь, 2011. — 208 с.
7. *Руденко Л. В.* Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції. Видання 2-ге, перероблене і доповнене. Підручник - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 632 с

Додаткова:

1. *Аньшин В. М.* Инвестиционный анализ: Учеб.-практич. пособие — М.: Дело, 2010. — 370с.
2. *Балабанов И. Т., Балабанов А. И.* Внешнеэкономические связи: Учеб. пособие. — М.: Финансы и статистика, 2008. — 512 с.
3. *Бровкова Е. Г., Прудюс И. П.* Внешнеэкономическая деятельность. — К.: Сирин, 2008. — 196 с.
4. *Бункина М. К.* Валютный рынок. — М.: АО «ДИС», 2005. — 112 с.
5. *Васюренко О. В.* Банківський менеджмент: Посібник. — К.: Видавничий центр «Академія», 2007. — 320 с.
6. *Вейсвейллер Р.* Возможности и техника операций на финансовых и товарных рынках: Пер. с англ. — М.: «Церих-ПЗЛ», 2005. — 208 с.
7. *Вітлінський В. В.* Кредитний ризик комерційного банку: Навч. посібник. — К.: Т-во «Знання», КОО, 2010. — 251 с.
8. *Златкін Б.* Лізінг як метод кредитування // Економіка України. — 2013. — № 4.
9. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» (185/94 ВР) від 07.05.96 р.
10. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 №2121-111.
11. *Іваницька О.* Зовнішній борг і проблеми економічного розвитку// Вісник НБУ. — 2012. — № 2.
12. *Луцишин З. О.* Міжнародні валютно-фінансові відносини. — Збруч, 2013. — 486 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.in.gov.ua.
2. Офіційний сайт Міністерства економіки України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.me.gov.ua.
3. Глобальні перспективи ТНК. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://ukrkniga.org.ua>.

Погоджено _____

навчальний відділ

« _____ » _____